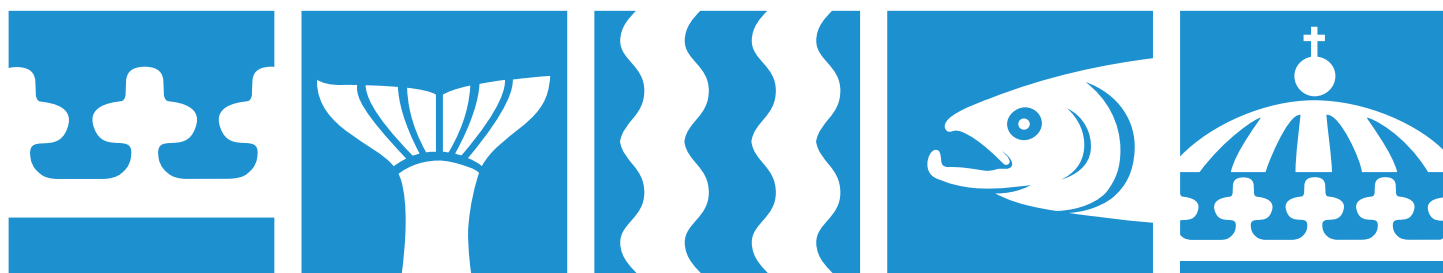

Lavar på kulturved i Medelpad 2014

Omslagsbild: Fredrik Jonsson

Länsstyrelsen Västernorrlands publikationsserie

Rapport nr: 2015:01

ISSN: 1403-624X

Diarienummer: 511-2709-16

Tryck: Länsstyrelsen Västernorrland

Denna rapport går att få i alternativt format.

Förord

Inventeringen har genomförts inom Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) som är en satsning för att nå miljö kvalitetsmålet ett rikt växt- och djurliv samt övriga ekosystemrelaterade miljömål. Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper bidrar också till att uppnå det internationella målet om att senast 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus liksom den europeiska strategin för att uppnå detsamma.

Länsstyrelserna och Naturvårdsverket genomför åtgärdsprogram i samverkan. Ett åtgärdsprogram upprättades år 2011 för bevarande av hotade lavar på kulturved i odlingslandskapet (Naturvårdsverket rapport nr 6439). Åtgärdsprogrammet pågår fram till år 2016 och länsstyrelsen i Dalarna samordnar åtgärdsprogrammet nationellt.

Inventeringen genomfördes i Medelpad i september 2014 av Fredrik Jonsson & Ulrika Nordin på uppdrag av länsstyrelsen i Västernorrland. De har även författat rapporten. Syftet var att öka kunskapen om de arter som ingår i åtgärdsprogrammet. Vid inventeringen lades fokus på dessa, men även andra arter som är rödlistade och som förekommer på kulturved eftersöktes.

Irene Hedlund
Enhetschef

Annika Carlsson
Miljöanalys och viltförvaltning

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	6
2.	Metodik	7
3.	Resultat och diskussion	8
3.1.	De inventerade objekten	8
3.2.	Fynd av åtgärdsprogrammets arter	8
3.3.	Inga fynd av sydlig ladlav och ladparasitspik.....	9
4.	De inventerade objekten.....	10
5.	Sundsvalls kommun.....	11
5.1.	Attmar församling	11
5.1.1.	Specksta, Attmarby	11
5.1.2.	Attmar	11
5.1.3.	Attmar, Skedvik.....	11
5.1.4.	Ö. om Kläppvik, Vikarn	12
5.2.	NJURUNDA FÖRSAMLING.....	12
5.2.1.	Långsjön	12
5.2.2.	Källåsen.....	12
5.2.3.	Ängom.....	13
5.2.4.	Njurunda kyrka	13
5.2.5.	Häljum-Bunsta	15
5.2.6.	Norr om Berga	15
5.2.7.	Lörudden.....	17
5.3.	SELÅNGERS FÖRSAMLING	17
5.3.1.	Töva, Stena Recycling	17
5.3.2.	Söderåsen.....	17
5.3.3.	Timmervägen, Huli, Bergsåker	18
5.4.	STÖDE FÖRSAMLING	19
5.4.1.	Gösunda.....	19
5.4.2.	Tjärnberget	19
5.4.3.	Bränslan.....	20
5.5.	SÄTTNA FÖRSAMLING	21
5.5.1.	Oxsta, Kovland.....	21
5.5.2.	Kovland	21
5.5.3.	Bjärme, Kovland.....	22
5.5.4.	Nordansjö.....	23

5.5.5.	Strömås, Kovland	23
5.5.6.	Gåltjärn, Kovland	23
5.5.7.	Sättna kyrka	24
6.	ÅNGE KOMMUN	24
6.1.	BORG SJÖ FÖRSAMLING	24
6.1.1.	Boltjärn	24
6.1.2.	Granboda	26
6.1.3.	Önsta	27
6.1.4.	Södra Sillre, NV Ljungavärk	28

1. Inledning

Ett åtgärdsprogram upprättades år 2011 om bevarande av hotade arter på kulturved i odlingslandskapet (Naturvårdsverket rapport nr 6439). Åtgärdsprogrammet pågår fram till år 2016. Med kulturved avses människoskapade substrat av trä, t.ex. timrade lador, brädlador, hässjevirke och stängsel, som kan utgöra växtplatser för t.ex. olika arter av lavar. En del lavar är helt knutna till denna typ av substrat medan några även kan växa på andra substrat, som på bark eller sten. Eftersom lador inte byggs i samma utsträckning som de förfaller i jordbrukslandskapet, utan ständigt minskar i antal, riskerar även flera arter av lavar som växer på sådana och annan kulturved, att minska kraftigt och är därför rödlistade.

En viktig del i åtgärdsprogrammet är att öka kunskapen om de arter som ingår. Det har genomförts riktade inventeringar av dessa, både av redan kända lokaler och potentiella lokaler, på flera platser i Sverige under åren 2013 och 2014. Med hjälp av dessa inventeringar har man fått en mer fördjupad kunskap om arterna och deras utbredning och ekologi, samt om växtplatsernas status.

I den här inventeringen i Medelpad i Västernorrlands län, eftersöktes främst tre rödlistade lavar som är knutna till kulturved och som ingår i åtgärdsprogrammet, nämligen: vedorangelav *Blastenia furfuracea* (hotkategori EN, starkt hotad, arten hette tidigare *Caloplaca furfuracea*), sydlig ladlav *Cypheium notarisii* (CR, akut hotad) och ladparasitspik *Sphinctrina anglica* (EN).

Inga av dessa arter är tidigare funna i Västernorrlands län. Däremot finns förekomster av sydlig ladlav och ladparasitspik i angränsande Gävleborgs län, och vedorangelav och ladparasitspik i angränsande Jämtlands län, vilket gav oss förhoppningar om att kunna finna dessa arter även i Medelpad.

2. Metodik

Vi valde ute inventeringsområden med hjälp av kartor och ortofotokartor. Vi tittade efter större områden med jordbruksbygd, där det såg ut att finnas mycket åkrar och åtminstone några lador. Under inventeringarnas gång spanade vi även efter lämpliga substrat från bilen - "frisökning". Det innebar i praktiken att vi stannade till, eller noterade om vi såg omålade träbyggnader på vägen till eller från andra lokaler. Inventeringen koncentrerades främst till timmerbyggnader, brädlador, hässjevirke och gärdesgårdar. För varje inventerat objekt noterades följande parametrar:

- Typ av objekt, t ex timmerlada, brädlada, hässjevirke, gärdesgård.
- Koordinater i rikets nät.
- Ett foto eller flera foton togs på varje objekt.
- I vilket skick objektet var.
- Om objektet var en lada/timmerbyggnad, så noterades vilket tak den hade.
- Ofta, men inte alltid noterades om byggnaden varit rödfärgsmålad.
- Ofta, men inte alltid noterades i vilken omgivning/miljö som objektet fanns i.
- Förekomst av rödlistade arter och för åtgärdsprogrammets arter även yttäckning och antal bålar.

Vid inventeringen lades fokus på att söka efter de arter som ingår i Åtgärdsprogrammet för bevarande av hotade arter på kulturved i odlingslandskapet 2011-2016 (Naturvårdsverket rapport 6439). Följande arter ingår där:

Vedorangelav *Caloplaca furfuracea* (EN)

Sydlig ladlav *Cyphelium notarisii* (CR)

Grå ladlav *Cyphelium trachylioides* (CR)

Ladparasitspik *Sphinctrina anglica* (EN)

Även andra arter som är rödlistade och som förekommer på kulturved eftersöktes. Ej rödlistade arter, som är relativt lätta att känna igen och hitta, och som har en stor del av sina förekomster på kulturved inventerades också. Det gäller framförallt brun nållav *Chaenotheca phaeocephala* och sotlav *Cyphelium inquinans*. Mer svårbestämda arter och arter om vilka vi har dålig kunskap om ekologin, inventerades endast i undantagsfall och samlades då in för artbestämning. Orsaken är att det inte skulle vara tillräckligt tidseffektivt att inventera även dessa.

För timmerbyggnader noterades om stockarna var av rundvirke eller om de var skrädda, dvs bilade med yxa till en fyrkantig form, eller sågade. I undantagsfall noterades också om stockarna var av gran eller tall. Taktyper noterades eftersom det är bra att veta i syfte är att byggnaden ska bevaras i framtiden. De vanligaste taktyperna är pannplåt, plåttak, spåntak, eternittak och tegeltak.

3. Resultat och diskussion

3.1. De inventerade objekten

Sammanlagt 66 kulturvedsobjekt inventerades i Västernorrlands län. Samtliga låg i Medelpad och var fördelade på Sundsvalls kommun (46 objekt) och Ånge kommun (20 objekt).

Den vanligaste typen av objekt var en timmerbyggnad eller timmerlada, exakt hälften av de inventerade objekten var av denna typ (se tabell nedan). Andra vanliga objekt var brädlador (16 stycken) och hässjevirke/högar eller res (14 stycken).

Tabell 1. De inventerade kulturvedsobjekten.

Objekttyp	Antal
Brädlada	16
Gärdesgård	2
Hässjevirke	14
Tallgrenar	1
Timmerlada	33
Totalt	66

3.2. Fynd av åtgärdsprogrammets arter

På tre av de 66 kulturvedsobjekten hittades en lav som ingår i åtgärdsprogrammet för hotade lavar på kulturved. Det innebär att knappt fem procent av objekten hyste denna typ av lavar. Den art som hittades var vedorangelav *Blastenia ferruginea* (hotkategori EN). På två av växtplatserna hade den fruktkroppar (apothecier) och var därför ganska lätt att artbestämma. På den tredje växtplatsen saknade den fruktkroppar och artbestämningen är därför något osäker. Två av fynden gjordes i Ånge kommun (Boltjärn och Önsta) och ett i Sundsvalls kommun (Stöde). I de östra delarna av Sundsvalls kommun gjordes inga fynd trots att det på vissa platser fanns ganska gott om till synes lämpliga substrat. Troligen gjordes fynden av vedorangelav på områden där jorden har högre pH och kalkhalt. Vedorangelav är inte tidigare funnen i Västernorrlands län. De närmaste fyndplatserna finns i Uppland, Dalarna och Jämtland.

3.3. Inga fynd av sydlig ladvav och ladparasitpik

Förhoppningarna om att hitta sydlig ladvav var ganska höga, eftersom den har rika populationer i Hälsingland, särskilt i trakterna kring Trönö-Norråla. Klimatet borde inte skilja sig särskilt mycket i de kustnära delarna av Medelpad. Vi hittade också ganska många lämpliga växtplatser, men hittade trots det ingen sydlig ladvav. Orsakerna till att vi inte hittade sydlig ladvav kan vara flera. En möjlig anledning kan vara att det i Hälsingland har funnits rikligt med kulturved under längre tid. Vi upplevde på vissa platser i Västernorrland att det endast fanns en "generation" med lador, alla uppkomna ungefär samtidigt. Kanske är kontinuiteten sämre helt enkelt. En annan förklaring skulle kunna vara att lavarna helt slagits ut i trakterna kring Sundsvall i samband med att luften var dålig under 1970-80-talen.

Inte heller ladparasitpik hittades under inventeringarna. Den finns ju också i de närliggande landskapen Härjedalen, Dalarna, Hälsingland och Jämtland. Även här så är avsaknad av kontinuitet och luftföroreningar de enda orsaker vi kommer på i dagsläget.

Värdlaven för ladparasitpik, ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU), hittades dock på en stor mängd substrat, nämligen på 24 ställen. Vanligaste substratet var timmerbyggnader med 12 fynd, men även hässjevirke och brädlador var ganska vanliga med fem fynd vardera. Det innebär att över en tredjedel av alla inventerade objekt hyste ladvkantlav och det var ungefär lika stor andel av de tre vanligaste objekttyperna som hade laven, dvs brädlador, timmerlador och hässjevirke. Ladvkantlav har få eller inga tidigare fynd i landskapet. Troligtvis är ladvkantlaven ganska tålig mot luftföroreningar, eftersom den under 1990-talet snabbt ökade i de luftföroreningsdrabbade områdena i Belgien-Nederländerna. Som pionjärart utnyttjade den troligen de lediga ytor som uppstått när andra arter dött bort på grund av luftföroreningar.

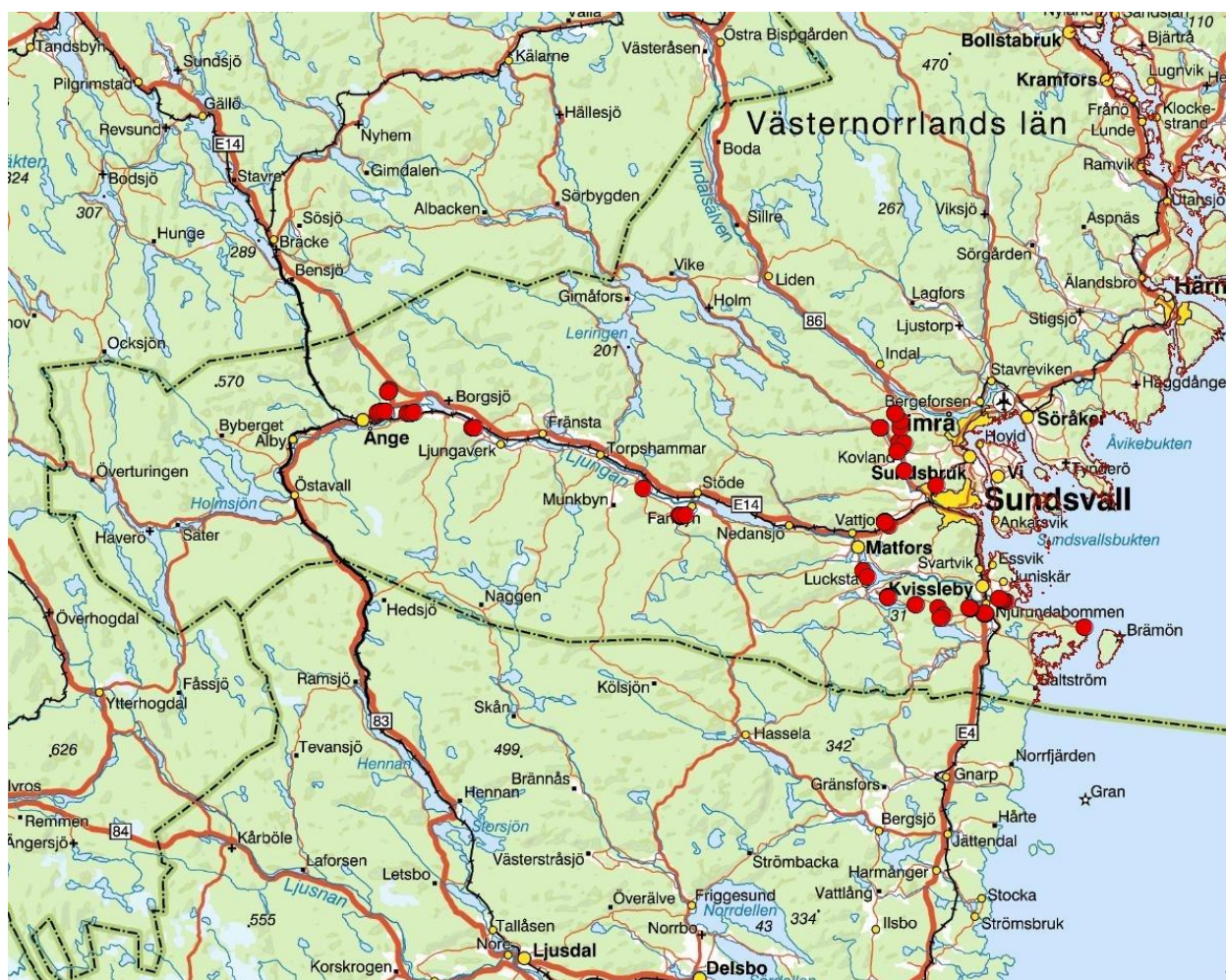
Tabell 2. Växtplatser för ladvkantlav som hittades under inventeringen. Sammanlagt gjordes 24 fynd av arten.

Substrat	Antal fynd
brädlada	5
gärdesgård	1
hässjevirke	5
stock	1
timmerbyggnad	12

Bland övriga arter som hittades kan nämnas de rödlistade arterna vedflamlav och vedskivlav (NT 2015). Båda dessa arter påträffades på en timmerbyggnad vardera. Brun nållav och sotlav är två arter som ofta brukar hittas på timmerbyggnader, trots att de är ovanliga i naturlandskapet. Utav dessa arter gjordes tre fynd vardera, samtliga på timmerbyggnader. Dessa arter var betydligt ovanligare här än vad vi är vana med från andra landskap, exempelvis Dalarna, Hälsingland och Jämtland.

4. De inventerade objekten

Här nedan redovisas resultatet i detalj för varje objekt, t.ex. lada eller stängsel, som inventerades. Resultatet redovisas kommunvis och sedan efter församling, i bokstavsordning. Inom varje församling kommer sedan varje objekt i den tidsordning som de inventerades. Koordinater för varje objekt finns i slutet av rapporten.

Figur 1. Karta över besökta kulturvedslokaler i Medelpad, Västernorrlands län 2014. Kartan är framtagen av Per Sander på länsstyrelsen i Västernorrland.

5. Sundsvalls kommun

5.1. Attmar församling

5.1.1. Specksta, Attmarby

Specktsa, Attmarby, 0,7 km NV om Attmar kyrka

Objekt 26

Timmerbyggnad med bilade stockar och tak av pannplåt. Byggnaden står intill en cykelväg och hästhage. Byggnaden har tidigare varit rödfärgsmålad. Inga ovanliga arter hittades.

5.1.2. Attmar

Attmar, 430 m söder om Attmar kyrka

Objekt 27

Brädlada med tak av pannplåt som står mellan en grusväg och en vallåker (foton ovan). Ladan är i ganska dåligt skick med lutande väggar. Lavfloran är rik runtom hela ladan, särskilt på norra väggen. Där växer bland annat rikligt med nordlig kantlav *Lecanora circumborealis*, gärdsgårdskantlav *L. varia*, luddig skägglav *Usnea hirta*, mjölig flarnlav *Pycnora sorophora* samt några bålar med ladvallåker *Protoparmelia oleagina* (VU).

5.1.3. Attmar, Skedvik

Söder om Skedvik, 4,4 km SO om Attmar kyrka

Objekt 28

Timmerlada med bilade stockar och tak av pannplåt. Ladan står öppet mellan en grusväg och en vallåker. Lavfloran är ganska rik.

Objekt 29

Timmerlada med bilade stockar och tak av pannplåt (foto ovan t.v.). På nordöstra sidan finns ladväxt *Protoparmelia oleagina* (VU), femton bål täckande ca femton kvadratcentimeter. Där finns också rikligt med rödfärgsalg *Trentepohlia umbrina* (foto ovan t.h.) och mjölig flarnlav *Pycnora sorophora*.

5.1.4. Ö. om Kläppvik, Vikarn

Ö. om Kläppvik, 8,4 km SO om Attmar kyrka

Objekt 30 och 31

Hässjevirke uppställt i res i kanten av en liten åker. Virket känns lite för ungt för att vara riktigt bra för kulturvedslavar.

5.2. NJURUNDA FÖRSAMLING

5.2.1. Långsjön

Långsjön, Njurunda, 7 km VNV Njurunda kyrka

Objekt 32

Brädlada med tak av pannplåt som lutar ganska mycket. Lavfloran är ganska rik men inga speciella arter påträffades.

5.2.2. Källåsen

Källåsen, 6 km V. om Njurunda kyrka

Objekt 33

Brädlada med eternittak som står mellan två sädesåkrar (foto nedan t.v.). På nordvästra gaveln växer vedpyttelav *Strangospora moriformis* och mjölig flarnlav *Pycnora sorophora*.

5.2.3. Ängom

NV om Ängom, 6,4 km V om Njurunda kyrka

Objekt 34

Brädlada med tegeltak på en vallåker (foto ovan t.h.). På nordvästra gaveln växer en bål med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca en kvadratcentimeter. På nordöstra sidan finns minst 100 bålar med ladkantlav täckande ungefär lika många kvadratcentimeter.

5.2.4. Njurunda kyrka

Kyrkbodar, mindre än 100 m S. om Njurunda kyrka, öster om E4:an

Objekt 35

Timrad kyrkbod/kyrkstall med bilade stockar som tidigare varit rödfärgsmålad (foto nedan t.v.). På nordvästra väggen växer trolig knölig flarnlav *Hypocenomyce caradocensis*.

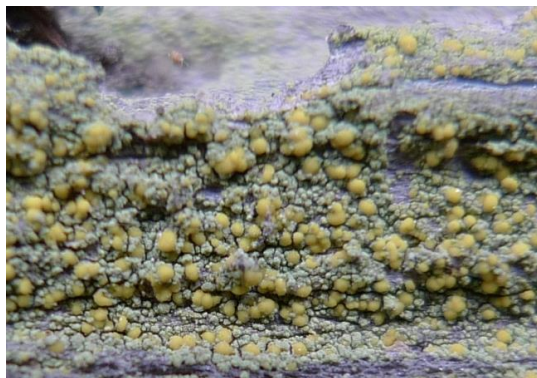

Objekt 36

Timrad kyrkbod med bilade stockar och spåntak (foto ovan t.h.). På nordöstra gaveln växer spridda bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU), kanske ett tiotal bålar täckande ca tio kvadratcentimeter.

Objekt 37

Timrad kyrkbod med bilade stockar och gammalt spåntak. På norra knuten växer ca 25 bålar med ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 25 kvadratcentimeter. Den växer där med tunna bålar tillsammans med mjölig flarnlav *Pycnora sorophora* och nordlig kantlav *Lecanora circumborealis*.

Objekt 38

Timrad kyrkbod med bilade stockar och spåntak (foto ovan t.v.). På nordvästra väggen finns tre bålar med ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 3 kvadratcentimeter. Där finns också ganska mycket citrongul skivlav *Psilolechia lucida* (foto ovan t.h.).

100 m NV om Njurunda kyrka, öster om E4:an

Objekt 39

Timrad kyrkbod med bilade stockar och spåntak (foto nedan). Byggnaderna står intill en asfaltsväg och en skog. På nordöstra sidan finns ca 15 bålar med ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 15 kvadratcentimeter.

5.2.5. Häljum-Bunsta

Mellan Häljum och Bunsta, 2,2 km V. om Njurunda kyrka

Objekt 40-41

Fin gärdesgård med runda slanor som går längs med en gammal kärrväg mellan två åkrar och fortsätter längs med en skogskant (foto nedan t.v.). Lavfloran är ganska intressant, men kanske är gärdesgården ännu lite ung. Vi hittar i alla fall lite ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU).

Objekt 42

Timmerlada med bilade stockar och eternittak. Ladan står öppet mellan två åkrar. Inga speciella arter hittades.

Objekt 43

Timmerlada med bilade stockar och eternittak (foto ovan t.h). Ladan står i kanten mellan skog och åker. På nordöstra gaveln växer brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*.

5.2.6. Norr om Berga

Norr om Berga, S. om Kråkstasjön, 3 km NO om Njurunda kyrka

Objekt 44

Brädlada med tak av pannplåt som står mitt i en övergiven åker. På ladan växer rikligt med den näringsgynnade trädgrönelaven *Scoliciosporum chlorococcum*.

Objekt 45

Brädlada med tak av pannplåt som står mitt i vallåker (foton ovan, överst t.v.).
 Lavfloran är rik och på nordöstra gaveln växer luddig skägglav *Usnea hirta* (foto ovan, nedersta t.v.), mjölig flarnlav *Pycnora sorophora* (foto ovan, överst t.h.),
 gårdsgårdskantlav *Lecanora varia*, stocklav *Parmeliopsis ambigua*, nästlav *Bryoria furcellata*, blåslav *Hypogymnia physodes*, vedpyttelav *Strangospora moriformis* (foto ovan, nederst t.h.), klilav *Imshaugia aleurites*, nordlig kantlav *Lecanora circumborealis*, flarnlav *Hypocenomyce scalaris*, gäl-lav *Pseudevernia furfuracea*, trädgrönelav *Scoliciosporum chlorococcum* och ca 10 bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 10 kvadratcentimeter.

Objekt 46

Brädlada med plåttak som tidigare varit rödfärgsmålade. Ladan står på en vallåker.
 Lavfloran är ännu ganska torftig.

Objekt 47

Starkt lutande brädlada med delvis bortblåst tak av pannplåt. Ladan står öppet på en vallåker. Lavfloran är medelrik.

5.2.7. Lörudden

Lörudden, 14,5 km öster om Njurunda kyrka

Objekt 48

Här inventerar vi veden på tallgrenar i gammal hällmarkstallskog. Området påminner om det på Hornslandet, även om skogen inte är lika gammal. Orsaken till att vi inte hittar ladvantlav är okänd.

5.3. SELÅNGERS FÖRSAMLING

5.3.1. Töva, Stena Recycling

Töva, S. om E14, 5,9 km SV om Selångers kyrka

Objekt 49

Timmerlada med bilade stockar och plåttak (se foton nedan). Ladan står i kanten mellan en åker och en skog med norra gaveln exponerad mot åkern. Ladan är i lite dåligt skick. På norra gaveln är takutsprånget litet vilket gynnar en del lavar. Särskilt gäller det ladvantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) som är riklig och förekommer med minst 200 bålar täckande ungefär lika många kvadratcentimeter (foto nedan t.h.).

5.3.2. Söderåsen

Söderåsen, Töva, 6 km sydväst om Selångers kyrka

Objekt 50

Brädlada med tak av pannplåt som står på en åkerholme omgiven av sädesåkrar. Ladan har tidigare varit rödfärgsmålad och lutar ordentligt. Lavfloran är ganska rik på norra gaveln, men inga speciella arter hittades.

Objekt 51

Hög med hässjevirke lutande mot block på en åkerholme omgiven av sädesåker. Lavfloran domineras av survedsarter.

5.3.3. Timmervägen, Huli, Bergsåker

Huli, NO om Bergsåker, 3 km NO om Selånger

Objekt 66

Här finns rikligt med hässjevirke uppställt på ett föredömligt sätt. Mycket av virket är gammalt och hyser en del lavar. Bland annat en stor bål med ladvantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 10 kvadratcentimeter.

5.4. STÖDE FÖRSAMLING

5.4.1. Gösunda

Gösunda, söder om Ljungan, 7,5 km VNV om Stöde kyrka

Objekt 20

Större timmerbyggnad med bilade stockar och brädklädd utbyggnad åt norr. Byggnaden står öppet på en åker. Inga speciella arter sågs.

5.4.2. Tjärnberget

Tjärnberget, 3 km SV om Stöde kyrka

Objekt 21

Hässjevirk som står uppställt i kanten av en liten åker (foto ovan t.v.). En bål av ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) på ca tre kvadratcentimeter hittades.

Objekt 22

Brädlada i kanten mellan sädesåker och grusväg. Ladan har tak av pannplåt. Lavfloran är torftig.

Objekt 23

Timmerlada med rundvirkesstockar och brädklädd övre del (foto ovan t.h.). Ladan har tak av pannplåt. Ladan står öppet mellan två åkrar. På norra sidan finns thelomma *Thelomma ocellatum*, sotlav *Cyphelium inquinans* och rikligt med gärdesgårdskantlav *Lecanora varia*.

Objekt 24

Brädlada som tidigare varit rödfärgsmålad som står på en åkerholme intill en sädesåker. Ladan har tak av pannplåt och är lite nedsjunken i marken. Lavfloran är torftig.

5.4.3. Bränslan

Bränslan, ca 5,6 km SSV om Stöde kyrka

Objekt 25

Här finns dels en hässjevirkeshög som lutar mot ett stenblock och dels en brädlada med plåttak (foto ovan). Allt på en åkerholme omgiven av vallåker. På den del av hässjevirket som ligger närmast grusvägen finns det en liten population med vedorangelav *Caloplaca furfuracea* (EN). Den växer främst på den tillyxade änden på hässjevirket. Sammanlagt rör det sig om 10 kvadratcentimeter varav 2 är fertilt. Intill växer ett snår med kanelros. På en annan del av virket växer gulaktig färglav *Parmelia fraudans*. Uppe på ett block ligger förutom hässjevirket även två stockar och på dessa finns ca tio kvadratcentimeter med ladvirslav *Protoparmelia oleagina* (VU) varav två kvadratcentimeter är fertilt.

5.5. SÄTTNA FÖRSAMLING

5.5.1. Oxsta, Kovland

Oxsta, 3 km sydsydost om Sättna kyrka, väster om Sättnaån

Objekt 52

Trädomgärdad timmerbyggnad med bilade stockar som ganska nyligen blivit rödfärgsmålad. Svagt utvecklad lavflora.

5.5.2. Kovland

Kovland, ca 1-1,5 km NNO om Sättna kyrka

Objekt 53

Timmerlada med bilade stockar och tak av pannplåt som står mitt i en vallåker (foto ovan t.v.). På nordvästra knuten finns tre bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 3 kvadratcentimeter.

Objekt 54

Timmerlada med bilade stockar och tak av pannplåt (foto ovan t.h.). Ladan står lite halvskuggigt i bryn intill en åker. På nordöstra sidan växer ca 50 bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 50 kvadratcentimeter. På nordvästra gaveln växer rikligt med brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*.

Objekt 55

Här finns en brädlada med eternittak och intill den en inrasad brädlada (foto nedan t.v.).

Båda byggnaderna står på en liten holme omgiven av åkrar. Det finns mycket kulturved som är lämpligt för vedorangelav, men ingen sådan hittades. På norra gaveln av den ännu stående brädladan växer ca fem bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca fem kvadratcentimeter.

Objekt 56

Här står lite hässjevirke uppställt i ett res i kanten mellan två åkrar (foto ovan t.h.). Runt reset växer röda vinbär. På hässjevirket finns lite ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU), en bål, ca en kvadratcentimeter.

Objekt 57

Kraftigt lutande brädlada med eternittak som står i en vallåker. Lavfloran är rik framförallt på norra gaveln men inga speciella arter hittades.

Objekt 58

Här inventerades två objekt, en större timrad byggnad med tak av pannplåt och bilade stockar och en brädlada som också har tak av pannplåt. Inga speciella lavar hittades.

5.5.3. Bjärme, Kovland

Bjärme, 3,5 km norr om Sättna kyrka

Objekt 59

Timrad byggnad med tak av pannplåt som står i kanten mellan skog och åker (foto nedan t.v.). Lavfloran är ganska rik på norra gaveln med bland annat vedpyttelav *Strangospora moriformis*.

5.5.4. Nordansjö

Nordansjö, 4,7 km norr om Sättna kyrka

Objekt 60

Brädlada med tak av pannplåt som står mitt i en vallåker (foto ovan t.h.). Ladan har tidigare varit rödfärgsmålad men färgen har nu börjat blekna. Lavfloran är medelrik med bland annat vedpyttelav *Strangospora moriformis* på norra gaveln.

5.5.5. Strömås, Kovland

Strömås, norr om Kovland, 5,5 km N om Sättna kyrka

Objekt 61

Brädlada med plåttak som står på en åkerholme intill asfaltsvägen (foto nedan t.v.). På nordöstra gaveln växer minst 30 bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ca 30 kvadratcentimeter. På den gaveln växer också mjölig flarnlav *Pycnora sorophora*, gårdsgårdskantlav *Lecanora varia*, nordlig kantlav *L. circumborealis*, luddig skägglav *Usnea hirta* och stocklav *Parmeliopsis ambigua*.

Objekt 62

Hög med hässjevirke som ligger under några aspar i kanten av en skogsdunge omgärdad av åker (foto ovan t.h.). Hässjevirket hade i Jämtland varit mycket lämpligt för vedorangelav. På hässjevirket finns i alla fall rikligt med en krimmerlav *Rinodina* spp.

5.5.6. Gåltjärn, Kovland

Gåltjärn, 4,3 km NV om Sättna kyrka

Objekt 63

Tidigare rödfärgsmålad brädlada med tak av pannplåt som står på en åker alldeles intill en grusväg (se foton nedan). På norra gaveln intill vägen är lavfloran rik med kalkgynnade arter som olika orangelavar *Caloplaca* spp.

Objekt 64

Rödfärgsmålad timmerlada med bilade stockar och spåntak i dåligt skick. Ladan står öppet intill grusvägen och en beteshage. Lavfloran är torftig.

5.5.7. Sättna kyrka

Objekt 65

Vid kyrkan finns en stor brädklädd byggnad och några mindre timrade kyrkstallar. Den stora byggnaden är rödfärgsmålad och de små är brunmålade. Trots det börjar en ganska intressant och artrik lavflora etablera sig på de nedre delarna av byggnaderna.

6. ÅNGE KOMMUN

6.1. BORGSJÖ FÖRSAMLING

6.1.1. Boltjärn

Boltjärn, södra delen, ca 4 km NO om Ånge kyrka, 10 km V om Borgsjö k:a

Objekt 1

Timmerlada med skrädda stockar och tak av pannplåt (foto 529, ovan t.v.). Ladan står öppet mitt i en beteshage. Djuren har gnagt eller skrubbat sig på ladans väggar, men på norra gaveln är lavfloran ändå rik, där finns bland annat sotlav *Cyphelium inquinans* och vedskivlav *Hertelidea botryosa*.

Objekt 2

Timmerlada med rundvirkesstockar och delvis inrasat tak (tidigare pannplåt på spåntak) (foto 530, ovan t.h.). Ladan står i en beteshage. På taket växer thelomma *Thelomma ocellatum* på sydöstra hörnet. På norra gaveln växer sotlav, vedflamlav och ett par bålar med ladvalllav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ungefär lika många kvadratcentimeter.

Objekt 3

Hässjevirke liggandes i hög på en åkerholme (foto ovan t.v.). Runt högen växer brännässlor och röda vinbär. På de tillyxade delarna på ett par hässjestörrar växer lite vedorangelav *Caloplaca furfuracea* (EN), (foto ovan t.h.). Sammanlagt rör det sig om en halv kvadratdecimeter varav ca 20 kvadratcentimeter är fertilt. Följearter är bland annat skrynkellav *Parmelia sulcata*, en krimmerlav *Rinodina spp.* och naggbägarlav *Cladonia fimbriata*. På hässjevirket finns också rödfärgsalg *Trentepohlia umbrina*.

Objekt 4

Timmerlada med skrädda stockar och tak av pannplåt som delvis har blåst av (foto ovan t.v). På norra gaveln växer brun nållav *Chaenotheca phaeocephala* och ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU). Det rör sig om ett tjugotal bålar täckande ca tjugo kvadratcentimeter.

Objekt 5

Timmerlada med rundvirkesstockar och tak av pannplåt som används som fårstall (foto ovan t.h.). Runt ladan växer rikligt med brännässlor. Inga speciella arter sågs, även om man hade kunnat förvänta sig vedorangelav.

6.1.2. Granboda

Granboda, ca 8,7 km VNV om Borgsjö kyrka

Objekt 6

Hässjevirke uppställt mot en sälg (foto ovan t.v). Här växer också röda vinbär, så förutsättningarna för vedorangelav borde varit perfekta.

Objekt 7

Liten timmerlada med rundvirkesstockar och tak av pannplåt (foto ovan t.h). Ladan står på en liten åker nära skogen. Inga speciella arter sågs.

Objekt 8

Hässjevirke uppställt mot en asp och en tall i kanten av en vallåker. Virket ser inte ut att vara alltför gammalt.

Objekt 9

Timmerbyggnad med bilade stockar och tak av pannplåt som tidigare varit rödfärgsmålade. Ladan står i kanten mellan en vallåker och skog. På sydöstra knuten på östra gaveln växer ca 12 bålar med ladkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ungefär lika många kvadratcentimeter.

Objekt 10

Hässjevirke uppställt och liggande i kanten av en liten åker intill skogen, se foto ovan t.v. I bakgrunden på fotot syns en brädlada som inte hyser några speciella arter. Men på hässjevirket växer lite ladvirke *Protoparmelia oleagina* (VU) varav en del är fertilt! Apothecierna har en karaktäristiskt mörkbrun, glänsande skiva och blåfärgad kant (foto ovan t.h.)

6.1.3. Önsta

Önsta, nordost om Parteboda, S. om Ljungan, ca 5-6 km VSV om Borgsjö kyrka

Objekt 11

Timrad lada med rundvirkesstockar och brädklädd utbyggnad på norra gaveln (foto ovan t.v). Ladan står öppet i kanten av en åker. Ladan har blivit flyttad och lavfloran är torftig. På nordvästra knuten växer thelomma *Thelomma ocellatum*.

Objekt 12

Timmerbyggnad med bilade stockar som saknar riktigt tak (foto ovan t.v.). Intill byggnaden finns lite hässjevirke uppställt mot en granstubbe. Tidigare har det varit skog runt byggnaden, men den är nu avverkad. Inga speciella arter hittades.

Objekt 13

Hässjevirkeshög som ligger på en åkerholme. Virket är ganska hårt och inte alltför gammalt. Förhållandena ser ut att vara bra för vedorangelav, med mycket krimmerlav *Rinodina spp.*, men kanske är virket för ungt.

Objekt 14

Timmerlada med rundvirkesstockar och brädklädd utbyggnad. Ladan står öppet i kanten mellan åker och grusväg. Inga särskilda arter hittades.

Objekt 15

Timrat härbre med bilade stockar och tegeltak. Lavfloran är rik på norra väggen, där växer ca 15 bålar med ladvalllav *Protoparmelia oleagina* (VU) täckande ungefär 10 kvadratcentimeter. På plankgolv vid ingången på östra gaveln växer ca 10 kvadratcentimeter av vad som ser ut att vara steril vedorangelav *Caloplaca furfuracea* (EN).

6.1.4. Södra Sillre, NV Ljungaverk

Södra Sillre, ca 4,6 km SO om Borgsjö kyrka, NV om Ljungaverk

Objekt 16

Stor hög med hässjevirke liggandes på hög på en åkerholme (foto ovan t.v). På ändträet på ett par slanor växer ladvkantlav *Protoparmelia oleagina* (VU), två bålar täckande ca fyra kvadratcentimeter.

Objekt 17

Timmerlada med bilade stockar och tak av pannplåt som står på en åkerholme (foto ovan t.h.). På västra sidan växer *Lecanora subintricata* och gärdesgårdskantlav *Lecanora varia*.

Objekt 18

Timmerlada med rundvirkesstockar och tak av pannplåt. Ladan står öppet på åkermark intill en liten körväg. På västra sidan växer rikligt med thelomma *Thelomma ocellatum*.

Objekt 19

Timmerlada med rundvirkesstockar och brädklädd utbyggnad på norra och västra sidan. Under utbyggnaden på norra sidan finns rikligt med hässjevirke. Inga speciella arter hittades.

Tabell 3. Tabell över inventerade kulturvedsobjekt i Medelpad 2014.

Nr	Objekttyp	Nkoordinat	Okoordinat	Kommun	Landskap	Forsamling
1	Timmerlada	6935564	1495215	Ånge	Medelpad	Borgsjö
2	Timmerlada	6935463	1495202	Ånge	Medelpad	Borgsjö
3	Hässjevirke	6935719	1495295	Ånge	Medelpad	Borgsjö
4	Timmerlada	6935797	1495700	Ånge	Medelpad	Borgsjö
5	Timmerlada	6935856	1496245	Ånge	Medelpad	Borgsjö
6	Hässjevirke	6938887	1496865	Ånge	Medelpad	Borgsjö
7	Timmerlada	6938578	1496803	Ånge	Medelpad	Borgsjö
8	Hässjevirke	6938619	1496793	Ånge	Medelpad	Borgsjö
9	Timmerlada	6938647	1496779	Ånge	Medelpad	Borgsjö
10	Hässjevirke	6938653	1496700	Ånge	Medelpad	Borgsjö
11	Timmerlada	6935437	1499506	Ånge	Medelpad	Borgsjö
12	Timmerlada	6935497	1499562	Ånge	Medelpad	Borgsjö
13	Hässjevirke	6935528	1499913	Ånge	Medelpad	Borgsjö
14	Timmerlada	6935445	1499991	Ånge	Medelpad	Borgsjö
15	Timmerlada	6935673	1500333	Ånge	Medelpad	Borgsjö
16	Hässjevirke	6933387	1508772	Ånge	Medelpad	Borgsjö
17	Timmerlada	6933374	1508762	Ånge	Medelpad	Borgsjö
8	Timmerlada	6933307	1508718	Ånge	Medelpad	Borgsjö
19	Timmerlada	6933347	1508967	Ånge	Medelpad	Borgsjö
20	Timmerlada	6924428	1532942	Ånge	Medelpad	Torp
21	Hässjevirke	6920499	1538002	Sundsvall	Medelpad	Stöde
22	Brädlada	6920396	1538259	Sundsvall	Medelpad	Stöde
23	Timmerlada	6920314	1538299	Sundsvall	Medelpad	Stöde
24	Brädlada	6920495	1538376	Sundsvall	Medelpad	Stöde
25	Hässjevirke	6920531	1539015	Sundsvall	Medelpad	Stöde
26	Timmerlada	6912223	1564277	Sundsvall	Medelpad	Attmar
27	Brädlada	6911335	1564868	Sundsvall	Medelpad	Attmar
28	Timmerlada	6908564	1567647	Sundsvall	Medelpad	Attmar
29	Timmerlada	6908382	1567663	Sundsvall	Medelpad	Attmar
30	Hässjevirke	6907243	1571671	Sundsvall	Medelpad	Attmar
31	Hässjevirke	6907230	1571602	Sundsvall	Medelpad	Attmar
32	Brädlada	6906746	1574870	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
33	Brädlada	6905851	1575630	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
34	Brädlada	6905329	1575171	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
35	Timmerlada	6905880	1581522	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
36	Timmerlada	6905881	1581531	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
37	Timmerlada	6905862	1581546	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
38	Timmerlada	6905857	1581557	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
39	Timmerlada	6906034	1581501	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
40	Gärdesgård	6906611	1579426	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
41	Gärdesgård	6906644	1579428	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
42	Timmerlada	6906691	1579427	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
43	Timmerlada	6906774	1579354	Sundsvall	Medelpad	Njurunda

44	Brädlada	6907564	1584537	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
45	Brädlada	6907766	1584052	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
46	Brädlada	6907811	1583793	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
47	Brädlada	6908083	1583502	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
48	Tallgrenar	6903753	1595735	Sundsvall	Medelpad	Njurunda
49	Timmerlada	6918592	1567917	Sundsvall	Medelpad	Selånger
50	Brädlada	6919280	1567378	Sundsvall	Medelpad	Selånger
51	Hässjevirke	6919110	1567380	Sundsvall	Medelpad	Selånger
52	Timmerlada	6926400	1570300	Sundsvall	Medelpad	Sättna
53	Timmerlada	6930110	1569748	Sundsvall	Medelpad	Sättna
54	Timmerlada	6929829	1569814	Sundsvall	Medelpad	Sättna
55	Brädlada	6930482	1569758	Sundsvall	Medelpad	Sättna
56	Hässjevirke	6930516	1569610	Sundsvall	Medelpad	Sättna
57	Brädlada	6930550	1569603	Sundsvall	Medelpad	Sättna
58	Timmerlada	6930399	1570307	Sundsvall	Medelpad	Sättna
59	Timmerlada	6932578	1569762	Sundsvall	Medelpad	Sättna
60	Brädlada	6933635	1569837	Sundsvall	Medelpad	Sättna
61	Brädlada	6934637	1569029	Sundsvall	Medelpad	Sättna
62	Hässjevirke	6934646	1569023	Sundsvall	Medelpad	Sättna
63	Brädlada	6932605	1567014	Sundsvall	Medelpad	Sättna
64	Timmerlada	6932666	1566873	Sundsvall	Medelpad	Sättna
65	Timmerlada	6929184	1569334	Sundsvall	Medelpad	Sättna
66	Hässjevirke	6924283	1574865	Sundsvall	Medelpad	Selånger

Länsstyrelsen Västernorrland

Postadress: 871 86 Härnösand
Telefon: 0611-34 90 00
www.lansstyrelsen.se/vasternorrland